

Katarzyna Szurkowska

Gniezno, st. 13b, gm. loco, woj.
poznańskie, AZP 50-34/-

Informator Archeologiczny : badania 25, 86-87

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kończyna była zgięta i pięta dostawiona do prawego podudzia. W chwili obecnej chronologii tego cmentarza nie da się jednoznacznie określić.

Badania będą kontynuowane.

W trakcie prac prowadzonych na omawianym stanowisku natrafiono na 2 obiekty osady (eksplorowane we fragm.). Występująca w nich ceramika pozwala na datowanie obu w ramach 2 poł. X–1 poł. XI w.

Na wschodnim brzegu jeziora (rejon mostu wschodniego — gnieźnieńskiego) zlokalizowano 2 sondáže nawiązujące do badań z 1990 r. (prowadzący mgr J. Górecki). W sondażu A stosunkowo wysoko zalegający gliniasto-ilasty calec może być interpretowany jako krawędź pierwotnej terasy. Zalegające na niej warstwy uległy współcześnie transformacjom przestrzennym. W sondażu B wystąpiły warstwy utworzone z wiórów, odpadów drewna oraz spalenizny. Opadają one łagodnie ze wschodu na zachód (w stronę jeziora). Warstwy te można łączyć z najmłodszą i najstarszą fazą mostu zlokalizowanego w namulisku dennym jeziora i uchwyconym w rejonie wschodniej części podgrodzia wyspy lednickiej. W obu sondażach nie odkryto żadnych pozostałości po drodze, która mogła stanowić przedłużenie mostu (trakt w stronę Gniezna). Należy przypuszczać, iż z uwagi na bardzo twarde, gliniaste podłoże występujące w tym rejonie, a dochodzące do samego mostu, właśnie ono stanowiło naturalny trakt drożny nie moszczony drewnem lub brukowany. Chronologię odkrytych elementów ujmować możemy w ramach faz D — E wczesnego średniowiecza.

Dokumentacja, materiał archeologiczny i antropologiczny z całego stanowiska znajduje się w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Badania nie będą kontynuowane.

Gniezno, st. 13b
gn. loco, woj. poznańskie
AZP 50-34/—

Muzeum Początków Państwa Polskiego
w Gnieźnie

Badania prowadziła mgr Katarzyna Szurkowska. Finansowane przez Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Pierwszy sezon badań powojennych. Teren grodziska wczesnośredniowiecznego (III podgrodzie), fragm. założenia zamkowego (XVI w.).

Stanowisko 13b obejmuje swoim zasięgiem teren III podgrodzia wczesnośredniowiecznego grodu gnieźnieńskiego i zlokalizowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora Jelonek.

Pierwsze systematyczne badania wykopaliskowe na tym obszarze prowadzone były przez J. Kostrzewskiego oraz W. Hensla i W. Koćkę w l. 1936–1938. W ich wyniku odsłonięto fragm. drewniano-ziemnych fortyfikacji grodowych, poprzedzające je ostrokoły, pozostałości zabudowy wnętrza podgrodzia oraz fragm. murów (uważanych wtedy za ruiny XIV-wiecznego zamku arcybiskupa Skotnickiego). Określono też hipotetyczny przebieg obwarowań podgrodzia.

Celem prac podjętych w 1991 r. było zbadanie dostępnej w chwili obecnej południowo-zachodniej części podgrodzia (fragm. ogrodu należący do posesji przy ul. Łaskiego 15), gdzie spodziewano się odsłonić dalsze fragm. zabudowy jego wnętrza. Założono wykop o wymiarach 9 x 11 m, bezpośrednio na wschód od widocznych na powierzchni ruin. Układ warstw odtworzony w wyniku eksploracji przedstawiał się następująco:

warstwa 1 — (orna) czarna próchnica, domieszka węgla drzewnego, gruzu ceglanego, średniospoista, duża ilość materiału ceramicznego (wczesne i późne średniowiecze, nowożytność, współczesność) i kości zwierzęcych

warstwa 2 — brązowoczarnej próchnicy, obecność plam żółtego piasku, domieszka węgla drzewnego, duża ilość materiału ceramicznego (wczesne średniowiecze) i kości zwierzęcych

warstwa 2a — brązowej próchnicy (otoczenie spalonych fragm. belek przy profilu płn. i w narożniku płn.-zach.), spoista, duża ilość materiału ceramicznego (wczesne średniowiecze i pojedyncze fragm. późnośredniowieczne?)

warstwa 3 (3a-3d) — brązowoczarnej próchnicy (spoiistej), domieszka węgla drzewnego, szczątków drewna (pomarańczowe płamki), duża ilość materiału ceramicznego (wczesne średniowiecze — faza E) i kości zwierzęcych

warstwa 4 brunatnej próchnicy, domieszka węgla drzewnego i fragm. drewna (płn.-zach. część wykopu), duża ilość materiału ceramicznego (wczesne średniowiecze — XI w.) i kości zwierzęcych

warstwa 5 — gliny + plamy brunatnej próchnicy, piasku, domieszka węgla drzewnego, bardzo spoista, nieliczny materiał ceramiczny (wczesne średniowiecze — XI w.)

warstwa 6 (6a-6b) — ciemnożółta glina (bezpośrednio nad calcem), miejscami domieszka próchnicy, materiał nieliczny (wczesne średniowiecze)

warstwa 7 (7a-7b) — soczewki brązowej próchnicy (w środkowej części wykopu) w obrębie warstwy gliny, pojedyncze fragm. ceramiki górą obtaczanej.

Calc — zbita glina lub piasek (występujące na przemian, przewarstwione) w części płn. oraz płn.-wsch. wykopu

— sypki, drobnoziarnisty piasek o różnym zabarwieniu, występujący warstwami — część płn.-zach i środ. wykopu. Średnia głęb. zalegania calca ok. 2 m p. p. t (najwyższej — w części płn.-wsch., najgłębiej w części środ.-zach.)

Teren stanowiska został w 1936 r. obniżony o ok. 2 m (na zlecenie bpa Laubitz — przed budową muzeum oraz założeniem parku). Zniszczono wówczas warstwy nowożytnie oraz większość warstw późnośredniowiecznych. Warstwy kulturowe wykazywały spadek w kierunku południowym i zachodnim, tzn. w kierunku hipotetycznego przebiegu wałów podgrodzia.

Podczas eksploracji nie natrafiono na konstrukcje drewniane sensu stricto. W północno-zachodniej części wykopu odsłonięto jedynie nieliczne, przypuszczalnie celowo ułożone równolegle (na niewielkich odcinkach również prostopadłe) fragm. belek — układy o nieokreślonej funkcji; drewno było miejscami spalone. Ponadto w warstwie 3 i 4 wystąpiły bardzo liczne drobne fragm. drewna. W warstwach wczesnośredniowiecznych zarejestrowano obecność obiektów takich, jak paleniska, niewielkie jamki oraz piec (?) — owalny obiekt, którego wypełnisko stanowiła zbita glina z licznymi drobnymi kamieniami.

Wewnątrz widocznego na powierzchni czworoboku (fragm. założenia zamkowego) wytyczono 2 niewielkie sondáže. Odsłonięty w nich kamienny fundament muru jest od wewnątrz licowaną warstwą cegieł (pomieszczenie-piwnica?). Najniższe, 30-35 cm, stanowi występ zbudowany z kamieni i fragm. cegieł łączonych zaprawą. Fundament posadowiony jest w warstwie wczesnośredniowiecznej. Calc wystąpił na gł. ok. 75 cm poniżej stopy muru. Chronologię muru określono na XVI w. — pozostałości zamku arcybiskupa Łaskiego (?).

W wyniku badań przeprowadzonych w 1991 r. uzyskano bardzo liczny materiał wykopaliskowy. Stanowi go przede wszystkim ceramika oraz zwierzęce szczątki kostne. Ponadto wydobyto przedmioty z kości i poroża (igła, płoza, hetka, skuwka, rylce), gliny (prześliki) oraz z metali (fragm. ołowianej oprawki witraża, klucz żelazny, fragm. podkowy).

Eksploracja w południowej części wykopu w sezonie 1991 nie została doprowadzona do końca.

Materiał i dokumentacja znajdują się w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie (nr inw. ceramiki 1991:13)

Badania będą kontynuowane.